

Kapusta repková pravá (*Brassica napus* L.) súkvetím je stravec na vrchole rastliny

KAPUSTA REPKOVÁ PRAVÁ (repka olejka) - *Brassica napus* L. var. *napus*

Botanická a biologická charakteristika

Kapusta repková pravá (*Brassica napus* L. var. *napus*) patrí do čeľade kapustovitých – *Brassicaceae*. Je jednoročná. Má ozimnú aj jarnú formu.

Repka vytvára mohutný kolovitý **koreň**, ktorý môže prenikať až do hĺbky 3 m.

Stonka dorastá najčastejšie do výšky 1,4 – 1,6 m. Vytvára 6 – 8 konárov prvého rádu, ktoré sa ďalej rozkonárujú. Rast stonky končí s obdobím plného kvetu. Typickým znakom na listoch a stonke je jemný voskový sivozelený až sivofialový povlak. Súkvetie je strapcovité.

Kvet je štvorpočetný s kvetnými lupienkami najčastejšie sýtožltej farby. Kvitne koncom apríla až začiatkom mája. Repka je z 2/3 samoopelivá, ale cudzoopelenie má pozitívny vplyv na úrodu semien. Kvety v súkvetí kvitnú zospodu smerom hore. Jedna rastlina odkvitne asi za 30 – 40 dní, čo spôsobuje nerovnomerné dozrievanie plodov.

Plodom je šešuľa, ktorá obsahuje drobné guľaté modročierne **semená**. Dvojradowá šešuľa obsahuje 15 – 20 semien. V štvorradovej šešuli sa nachádza 40 – 50 semien. HTS je najčastejšie 4,5 – 5,5 g.

Požiadavky na agroekologické podmienky

Pestovateľský areál repky je veľmi široký. Najvhodnejšie sú oblasti s nadmorskou výškou 400 – 600 m, s priemernou ročnou teplotou 6,8 – 8,1 °C a s ročným úhrnom zrážok 590 – 670 mm. Pôdy vyžaduje ľahké až stredné, hlinitopiesočnaté až hlinité s dostatkom živín. Neznáša pôdy zamokrené, ťažké, s rezíduami herbicídov, lokality s holomrazmi pod –15 až –20 °C a lokality s dĺžkou snehovej prikrývky nad 2 mesiace.

Zaradenie do osevného postupu

Repka sa pestuje po skoro zberaných predplodinách. Najlepšími predplodinami sú skoré zemiaky, skorá zelenina, ozimné a jarné miešanky, hrach a krmoviny pozberané do konca júla. Vhodnými predplodinami sú obilniny, najmä ozimné. Jačmeň jarný je menej vhodný, pretože zanecháva pôdu neštruktúrnú a jeho pozberový výmr je mimoriadne agresívny voči porastu následnej plodiny. Po sebe sa repka odporúča pestovať s odstupom 4 – 5 rokov z dôvodu výskytu chorôb a škodcov. Repka je veľmi dobrou predplodinou pre obilniny a považuje sa za dobrého prerušovača v obilninových osevných postupoch.

Základná a predsejbová príprava pôdy

Príprava pôdy závisí od predplodiny, vlhových podmienok, dĺžky časového úseku do sejby, zaburinenosti pôdy, pestovateľského systému a pod. So základnou prípravou pôdy je potrebné začať aspoň 3 – 4 týždne pred sejbou. Maštalný hnoj je vhodnejšie použiť k predplodine, ak časový odstup medzi jeho zaoraním a agrotechnickým termínom sejby je kratší ako 5 týždňov. V súčasnej dobe sa uplatňujú rôzne technológie obrábania pôdy. Klasická príprava pôdy pozostáva z oštrenej podmietky a strednej orby. Využívať sa môžu minimalizačné, bezorbové a pôdoochranné technológie. Na prípravu lôžka pre osivo sú vhodné stroje s aktívnymi alebo pasívnymi pracovnými orgánmi.

Výživa a hnojenie

Repka má mohutný koreňový systém a preto si ľahko osvojuje z pôdy živiny. Je najnáročnejšou plodinou na výživu, ale po zbere väčšinu živín zanecháva v pôde. Zlepšuje bilanciu organickej hmoty v pôde. Normatív potreby živín na 1 tonu semena je: N - 55 kg, P - 11,5 kg, K - 57,0 kg. Dávky minerálnych hnojív je potrebné aplikovať na základe rozboru pôdy. Na jeseň sa dusík používa iba na chudobných pôdach v dávke 20 – 40 kg.ha⁻¹.

Založenie porastu

Na základe dlhodobých pozorovaní, kapusta repková pravá by mala byť, v podmienkach Slovenska, vysiatá najneskoršie do konca augusta v závislosti na výrobnnej oblasti. Agrotechnický termín je od 10. do 30. augusta. V prípade priaznivých podmienok môžeme siať aj začiatkom septembra, aby dĺžka vegetačného obdobia na jeseň bola 80 – 90 dní. Výsevok upravujeme podľa termínu sejby a výrobnnej oblasti. Vysievame približne 2,5 – 4,0 kg čo je 60 – 90 semien na m², aby po prezimovaní zostalo 30 – 80 rastlín na m² (optimum je 40 – 60). Najpoužívanejšia medziriadková vzdialenosť je 125 mm, prípadne 210 – 250 mm.

Ošetrovanie porastu počas vegetácie

Z mechanického ošetrovania sa odporúča v prípade sucha pri sejbe a po nej, valcovanie, najlepšie kotúčovými valcami, aby sme predišli tvorbe prísušku. Bránenie porastov na jeseň ani na jar sa neodporúča z dôvodov zvýšeného nebezpečenstva výskytu hubových ochorení pri poškodení rastlín. V prípade rizika prerastania porastov na jeseň, odporúča sa ošetrovanie rastovými regulátormi.

Zber, pozberová úprava a skladovanie

Na zber repky sa najčastejšie používajú kombajny na zber obilnín, na ktorých sa upravuje žací stôl, aby nedochádzalo k vypadávaniu semien na pôdu.

Repka nerovnomerne kvitne a tým aj nerovnomerne dozrieva. Zberové straty sa pohybujú v rozpätí 7 – 22 %. Preto sa často využíva desikácia porastov. Nevyhnutnou súčasťou moderných kombajnov sú drviče slamy, ktoré umožňujú jej zaoranie po zbere.

Semená najskôr čistíme (2 – 3 krát) a potom sušíme na požadovanú vlhkosť. Pre dodávky do skladov je prípustný obsah nečistôt do 5 % a vlhkosť do 12 %, pre dodávky tukovému priemyslu sú konečné hodnoty čistoty 3 % a vlhkosti 8 %. Maximálna teplota pri sušení nesmie prekročiť 50 °C, pričom sa riadime zásadou, čím vlhší materiál, tým nižšia vstupná teplota a dlhšia expozícia.

Kapusta repková pravá – rastlinka pred zimným obdobím

Kapusta repková pravá – porast v čase tvorby šesúľ